

Katten

Det låg en katt i diket vid Abramsvägen. Det såg ut som om den sov, utsträckt på sidan med slutna ögonlock. Mamma sa åt farsan att stanna bilen och när han hade gjort det gick både hon och jag ut. Jag visste att den var död. Antagligen gjorde mamma det också, men vi hoppades väl att den skulle sprätta upp och rusa in i buskaget bakom sig. När vi kom närmare såg vi att det rann blod ur mungipan. Jimmy ropade åt oss att vi skulle komma någon gång. Vi skulle skjutsa honom till träningen och han sa något om att alla som kom sent fick göra hundra extra armhävningar. – Är inte det poängen med träning, sa jag lågt till mamma, men hon hörde inte.

Hon hade satt sig på huk vid katten och lagt handen på den. Hon skakade på huvudet.

– Vem gör så här? Slår ihjäl en katt och lägger den i ett dike för att blöda av sig?

Hon reste sig. Både hon och jag kände igen katten på dess tigrerade silversvarta päls. Oftast brukade den vara rund om magen eller ha någon kattunge i hasorna. Nu såg den dock alldeles liten och tom ut. Den hade fått gå ute sedan den förra ägaren flyttat in till stan. Det hade funnits folk i byn som velat ta hand om katten, men den hade varit omöjlig att fånga. Som om den förvildats ögonblicket den inte längre haft med människor att göra. Mamma hade säkert velat ta den då också, om inte farsan varit så allergisk.

– Här kan den då inte ligga, sa mamma.

Hon tog av sig vindjackan, la den kring katten och lyfte upp den. Jag såg hur Jimmy himlade med ögonen i baksätet och pekade på sitt armbandsur. När farsan såg att vi var på väg tillbaka till bilen med katten vevade han ner rutan.

– Inte inne i bilen, Ingrid! ropade han.

Hon bytte kurs.

– Öppnar du bakluckan? sa hon åt mig.

Om jag minns rätt var det bara några dagar efter att mamma hade begravt katten som hon flyttade upp på vinden. Ibland kom hon ner till middagen, annars såg vi knappt till henne. Till en början sa ingen någonting. Jag hörde farsan skrocka något om "fruntimmer" och "just likt henne" i telefon till en av sina kompisar, men annars var det tyst. Alla var förståds olidligt nyfikna på när hon skulle göra ett av sina berömda "uttalanden". Hon var något av en gammal hippie, mamma. Eller så brukade i alla fall farsan säga. "Ena veckan är det regeringen, andra får man inte ha sin stek ifred och rätt vad det är ska hon ut och demonstrera mot något krig hon läst en notis om i tidningen!" Jag tyckte att det där var ganska orättvist sagt, men jag visste att han sa så mest på skoj för oftast gillade han mammas idéer. I alla fall så länge inte han behövde göra någonting. Det behövde han i och för sig nästan alltid. Mamma hade alltid varit politisk och brukade säga att hon skulle dö av sorg om det visade sig att hon hade uppfostrat apolitiska eller i värsta fall "ungar som sympatiserar med bourgeoisin". Det var där hennes "uttalanden" kom in i bilden. De kunde komma när som helst och bli ganska hetsiga. När jag och brorsan var yngre hade vi mest lyssnat och insupit hennes ord med varierande uppmärksamhet, men på senare år hade det blivit så att farsan och han bildat enad front och börjat käfta tillbaka när hon

kom och redovisade sina fakta. Ibland blev det bråk, för brorsan brukade småskratta åt mamma när hon eldade upp sig och då blev hon heligt förbannad. Jag brukade inte säga så mycket.

Egentligen höll jag med mamma om det mesta, men om jag sa det skulle både farsan och Jimmy reta ihjäl mig. Jimmy brukade alltid kalla mig morsgris inför sina kompisar när jag var yngre, och det var ingenting som jag ville få honom att återuppta.

Men mamma teg. På sin höjd kommenterade hon nyheterna (hon läste många tidningar, specialbeställde till och med några) och frågade hur det gick för oss i skolan. Sedan tackade hon för middagen och slank tillbaka uppför trappan till vindsrummet. Jag tog hand om disken.

Efter att mamma flyttat hade det blivit farsans uppgift att laga mat, och den uppgiften han hade inte axlat under tystnad. Han klagade jämt på mig och Jimmy att vi aldrig hjälpte till, att han var som en slav i sitt eget hem och att vi var de mest bortskämda ungar han någonsin sett. Jimmy var lika effektiv som mamma på att slinka ut ur köket utan att hamna mitt i skottelden, så därför blev det jag som tog hand om disken. Det lustiga var att tidigare hade farsan i princip aldrig hjälpt mamma med maten, eller med städningen heller för den delen. Det tycktes han inte bekymra sig över utan knotade vidare om vilka latmaskar jag och Jimmy var. Ändå gjorde jag jättemycket mer än Jimmy! Men farsan hade alltid haft överseende med honom. Jag har ingen aning om varför. Inte gjorde det mig något heller, annat än att det var lite irriterande ibland. "Ge Jimmy den sista portionen, han växer ju!" kunde farsan säga, trots att Jimmy varit 1,82 i två år nu och att jag hade gått från att vara en kort och småmullig elvaåring till en lång, rätt tanig trettonåring.

Efter att mamma befunnit sig i exil i över en vecka började farsan bli irriterad. Plötsligt var han uppe vid dörren till vindsrummet stup i kvarten och behövde hämta något som jag aldrig hade vetat ens fanns där.

Han knackade tills mamma frågade vad han ville, och när hon erbjöd sig att komma ner med det han ville ha om hon hittade det, blev han ännu mer irriterad och sa åt henne att sluta larva sig och öppna. Hon vägrade, så han fortsatte knocka i flera minuter. Jag hade blivit vansinnig. Hon verkade dock inte bry sig. Ignorerade honom bara tills han gav upp och kom klampande ner för trapporna med svordomar mellan tänderna.

Det visade sig att hon hade sagt upp sig. Jag fattade det långt innan farsan, eftersom han både åkte tidigare och kom hem från jobbet senare än hon brukade göra. Dagen jag fick veta det hade jag kommit hem redan på förmiddagen. En vattenläcka hade tvingat rektorn att stänga skolan för dagen, och jag hade med mig ett helt lass skolböcker som jag kastade ifrån mig så fort jag kom innanför dörren.

Alla andra i min klass hade dragit till fiket de alltid drog till om vi hade håltimme, men eftersom jag läste så mycket extra hade jag inte följt med utan istället åkt hem för att plugga. Tjejerna i min klass tyckte ändå att jag var för nördig och blyg för att vara vidare rolig att umgås med.

Fast jag tyckte inte att de var så roliga heller. Den enda jag egentligen brukade vara med var Axel i åttan, och han hade ändå nästan aldrig tid för annat än sitt piano.

Hur som helst så hörde väl mamma smällen av alla böckerna och kom ut från köket. Det var en rätt komisk syn. Hon hade en stor köttbit av något slag i munnen (vilket var konstigt för hon åt aldrig kött) och såg skuldmedveten ut. Jag vet inte om det var för att jag hade ertappat henne på fri fot i huset.

– Vad tidig du är, sa hon bara.

– Det blev en vattenläcka på skolan, så vi fick gå, sa jag. Varför är inte du på jobbet?

Och då fick jag veta att hon hade slutat.

Faktum var att jag hade börjat sakna henne. Det var inte samma sak där nere utan henne. Och farsan hade fått någon sorts allergisk reaktion så han hade blivit ännu gnälligare, gick runt och snörvlade och kliade sig i ögonen. Jag saknade att hon kom in i mitt rum på kvällen när jag satt med mina läxor, strök mig över håret och frågade om det inte fick räcka för ikväll. Jag saknade hennes utbrott över saker som farsan tyckte var småsaker, och allt hon lärde mig jämt om världen. För om det nu var så att farsan hade något speciellt för Jimmy, så kändes det i alla fall som om mamma hade något speciellt för mig. Ända sedan jag var liten hade vi haft interna skämt som då vi tryckte tungan mot insidan av underläppen, kollade i kors och sa "Vadedemedäjdå?". Och sedan brukade vi skratta som galningar. Jimmy tyckte att vi var jättebarnsliga, så vi brukade alltid göra det mest när hans kompisar var hemma hos oss. Hon visste verkligen hur man lyssnade och hon sa alltid rätt saker. Men framför allt visste hon när hon skulle vara tyst. När det inte hjälpte att säga något, för att Magdalena och Linnea ändå sa till de andra i klassen att jag var en töntig knubbis. Eller när det kändes helt omöjligt att lära sig algebran, eller för att Axel nästan aldrig hade tid med mig utan bara för de nya kompisarna i bandet. Då var det skönt att hon faktiskt inte sa något utan bara var tyst en stund så att jag hann svälja ner ledsenklumpen i halsen lite. Sedan brukade hon alltid komma med något förslag. Det behövde inte vara något speciellt kanske bara "jag har ett korsord som jag behöver lite hjälp med" trots att hon minsann aldrig hade problem med sina korsord.

Nej, jag gav faktiskt tusan i vad hon gjorde där uppe på vinden, så länge hon kunde komma ner ibland och bry sig om mig.

En gång drog jag på mig täckbyxor och vinterjacka, gick ut och satte mig på en trädgårdsstol som jag hade dragit ut från boden. Jag ställde den i snödrivan innanför staketet och vinklade den mot vindsfönstret. Sedan satt jag där och glodde. Fönstret där uppe var öppet och det hördes att hon spelade musik. Antagligen på den gamla skivspelaren som stått i vardagsrummet tidigare, för den hade försvunnit. Men jag gick inte upp och knackade på, hon var faktiskt mamman. Om hon ville träffa mig fick hon minsann masa sig ner från sitt hemliga tillhåll. Jag satt där och ilsknade till rejält. Kunde hon inte kasta en blick ut genom fönstret och märka att jag satt där? Be mig komma upp och få se vad hon höll på med? I alla fall kunde hon säga hej och fråga om jag inte frös där jag satt alldeles själv! Men hon tittade aldrig ut.

En fredagskväll vid middagsbordet knackade det på dörren och några av farsans gamla kompisar vällde in i hallen. Mamma försvann lika snabbt som vanligt, efter att hon hade pussat farsan på munnen och hälsat på hans gäster. Precis innan hon gick uppför trappan mötte hon av en slump min blick och det blänkte till i hennes ögon av något, jag vet inte vad. Hon såg klurig ut, listig, som om hon hade gjort ett bus som bara hon och jag visste om. Jag kände för att lämna disken till Jimmy, den latkorven, och springa efter henne uppför trappan. Men jag gick och började diska ändå. Farsans kompisar dunkade Jimmy i ryggen och låtsasboxades lite med honom, hälsade på mig och slog sig ner vid köksbordet.

– Så det är sant det vi har hört, sa en av dem som hette Jörgen. Att din hustru har tagit sig en älskare där uppe på vinden?

En kavalkad av bullrande skratt bröt ut och farsan plockade fram glas ur

skåpet med finporslin och skrattade han med, men jag såg att han blev lite irriterad. Jimmy, som dröjt sig kvar, tycktes rätt upplivad av den muntra stämningen och svarade i farsans ställe.

– Ja, vi tror att hon gör något voodoo där uppe, eller har någon mystisk kvinnoklubb.

Det fick dem att skratta ännu mer, och Jörgen vände sig till mig.

– Då borde väl åtminstone du få komma in!

– Jag vill minsann inte vara med i någon konstig klubb, sa jag högt.

Sedan skämdes jag genast och ångrade mig. Jag borde ha tagit mammas sida, för det kändes nästan som om de skrattade åt henne. Fast Jörgen hade ju rätt, jag borde faktiskt få komma in.

– Det var då fan vad du ser eländig ut, sa en annan av farsans kompisar till honom. Har du åkt på något virus eller?

Farsan slog sig ner vid kortsidan av bordet.

– Det är någon allergi, sa han. Ärligt talat fattar jag inte vad det är, jag har då inte varit allergisk förut.

– Du kanske är allergisk mot att få göra allt hemarbete, sa Jörgen och då började alla skratta igen, Jimmy också.

Jag torkade händerna på kökshandduken och gick därifrån.

Alla läxor var redan avklarade för hela helgen, vilket var ett mindre mirakel.

Jag var helt fri, helt ledig att göra vad jag ville. Jag visste att farsan och hans kompisar skulle spela kort och dricka öl hela kvällen. Dessutom skulle två av Jimmys kompisar komma över senare och spela TV-spel i källaren, så alla skulle vara upptagna av sitt. Ingen skulle störa mig.

Jag tog fram min bärbara CD-spelare och satte mig på sängen. Snart fylldes hela universum av The Cure, inte minsta ljud från köket trängde igenom musiken. Jag la mig raklång med händerna på magen och slöt ögonen. Började yogaandas som mamma hade lärt mig och försökte komma in det där speciella, nästan meditativa tillståndet som jag kunde hamna i ibland när jag lyssnade på viss musik. Innan jag visste ordet av hade jag somnat.

När jag vaknade hade skivan tagit slut. Klockan var över ett. Genom väggen hörde jag att det fortfarande var folk kvar i köket, trots att jag visste att farsan skulle upp tidigt morgonen efter för att åka till verkstaden med bilen. Jag var kissnödig så jag tände sånglampan, drog ut örönsnäckorna och la CD-spelaren på nattygsbordet. När jag hade kissat och borstat tänderna gick jag in i köket för att hämta ett glas vatten. Alla var kvar, Jimmy också.

– Hej på dig du, sa Jörgen när jag kom in.

De var fulla, det såg jag för de var liksom vaga i konturerna på något sätt och farsan var lite rufsig i håret. Jag log mot dem och frågade idiotiskt nog "vad de gjorde" med en konstigt käck röst jag inte kände igen.

– Vi sitter här och pratar om livet, stumpan, sa Jörgen.

– Skulle inte dina kompisar komma hit? frågade jag Jimmy.

Han hade en starköl framför sig och såg outhärdligt nöjd ut.

– Det blev inte, sa han.

– Jimmy sitter här och får sig lite livsvisdom av oss som har varit med ett tag, sa Jörgen.

– Lite öl också, ser jag, sa jag samtidigt som jag tog ett glas ur skåpet och fyllde det med vatten.

– Någon öl kan han gott få smaka, sa farsan. Han är ju snart arton.

– Är du en spion till Storasyster där uppe? skojade en av farsans andra kompisar som jag inte mindes namnet på.

Jag började säga att "jag inte var någonting", men farsan avbröt mig.

– Så länge hon är där uppe är det jag som bestämmer här nere, sa han. Och jag tycker inte att en eller två öl är något att gnälla om.

– Nähä, sa jag och gick därifrån.

– Ooooo, ropade de efter mig. Bara hon inte skvallrar på oss!

Sedan började de skratta igen.

Tillbaka på mitt rum insåg jag att jag hade blivit sur på dem allihop. Jag hade ingenting med mammas hemlighetsmakerier att göra. Bara för att jag var flicka så fick jag skulden för att hon hade övergett hela familjen! Farsan hade väl åtminstone kunnat fråga om jag ville sitta där en stund med dem, kanske rent av gett mig en öl, men nä, bara Jimmy. Inte för att jag hade velat ha någon öl ändå.

Jag kröp ner i sängen och drog upp täcket till hakan, men insåg direkt att jag inte skulle kunna somna. Istället började jag läsa i min bok, en historia om en skalbagge av Kafka. Efter kanske tjugo minuter hörde jag hur köksstolarna skrapade mot golvet. Strax därefter hörde jag Jörgen och de andra utanför fönstret, deras röster blev lägre och lägre tills de slutligen försvann. Och så var det tyst en stund. Ingen gick till toaletten för att borsta tänderna eller något sådant, uppenbarligen satt både farsan och Jimmy kvar i köket. Några minuter senare öppnades och stängdes ytterdörren. Jag satte mig upp i sängen, släckte sänglampan så att jag kunde se ut i mörkret. Det var Jimmy, på väg till bodan. Jag såg att dörren kärvade lite när han drog i handtaget, som den brukade göra på vintern för att tjälen pressade upp tröskeln. Han ryckte till så att den gick upp och försvann in. Efter en stund kom han ut igen, med någon smalt och avlångt i handen. Jag gick fram till fönstret och kikade fram bakom gardinen, men kunde inte se vad det var. Han kom in i huset igen och jag hörde hur han och farsan pratade, men inte vad de sa. De skrattade lite.

Jimmy är säkert också full, tänkte jag och blev ännu argare där jag stod i mörkret. Det blev tyst igen. Så hörde jag hur det knakade till i trappan.

Med ens fattade jag. Det var kofoten Jimmy hämtade i bodan, tänkte jag och kände hur hjärtat började bulta hårt i bröstet.

De tänker ta sig in i rummet.

Jag nästan sprang fram till dörren, kände att jag måste hejda dem. Jag tryckte ner dörrhandtaget men stannade plötsligt. Varför skulle jag det? Det spelade väl ingen roll om de bröt upp den där dörren för att spela mamma ett spratt, eller vad det nu var för syfte de hade med sina nattliga aktiviteter. Men så kände jag att det bara var fel och öppnade dörren. Märkligt nog kändes det som att jag behövde samla mod för att gå efter dem och att jag inte bara kunde ropa för då skulle mamma vakna, vad det nu spelade för roll. Om hon ens sov. Vem vet, hon kanske var vaken och målade tavlor, pratade med andar eller dansade omkring naken hela nätterna där uppe. Jag visste också på något sätt att det inte skulle spela någon roll om jag ropade, för de skulle bara strunta i det och bryta upp dörren ändå. För att kunna hindra dem måste jag ta kofoten från dem med mina egna händer.

Precis när jag skulle springa uppför trappan hörde jag hur de, med ett ljud som påminde om ett plågat djurs, bände upp dörren och började skratta, tjoa och ropa något till mamma. Jag fastnade mitt i min rörelse, som en sprinterlöpare som förstelnats av solen. Det blev med ens alldeles tyst. En slags skräck vältrade sig över mig som en tsunamivåg och jag blev iskall i hela kroppen. Då hörde jag att någon snyftade till och började gråta. Mamma.

Gråtljuden ökade i styrka, hon tjöt till och började nästan yla som en varg, nej inte yla, hon lät mer som något slags kattdjur. Hon jamade. Långa

klagande ljud som letade sig in i mina öron och gned sig runt i mig så att det gjorde ont. De blev högre och högre, så höga att jag inte ens hörde när farsan och Jimmy kom tillbaka nerför trappan. De sa ingenting då de gick förbi mig där jag fortfarande stod, färdig till språng. Deras ögon såg helt tomma ut när de försvann mot sina respektive rum som skamsna småpojkar efter en utskällning. Jag visste inte vad jag skulle göra. Mamma fortsatte gråtjama uppe på vinden, men jag bara stod kvar utan att gå upp och trösta henne. Jag kände mig hemsk, men jag kunde helt enkelt inte förmå mig att gå uppför trappan. Vad väntade mig egentligen där uppe? En förtvivlad drakhona som fått alla sina ägg krossade? En liten flicka som ropade efter sina föräldrar? En främling? Till slut tystnade hon. Då väcktes jag ur den märkliga dvalan och gick in i mitt rum. Jag låste dörren efter mig, vilket jag aldrig brukade göra. Sedan la jag mig i sängen och somnade genast.

Dagen efter vaknade jag sent. Jag gruvade mig för att gå in i köket och tvingas prata om gårdagen med farsan eller Jimmy, men huset var alldeles tyst. Då kom jag på att farsan säkert fortfarande var på verkstaden, så jag gick upp. Efter att jag hade varit på toaletten gick jag förbi Jimmys rum och såg att dörren stod öppen. Sängen var obäddad. Han hade tydligen följt med farsan till bilverkstaden, även om det var konstigt att han skulle göra något sådant. I synnerhet på lördag morgon. I några sekunder stod jag bara där. Sedan gick jag upp på vinden. Dörren till rummet stod på glänt, och det syntes tydliga märken efter kofoten. Dagsljuset strömmade ut på mina fötter. Min puls var orimligt hög.

– Mamma, sa jag men fick inget svar.

Jag stålsatte mig och sköt upp dörren.

Det var oerhört att hon hade lyckats röja upp så mycket. Sist jag hade varit där uppe hade jag i och för sig varit runt tio år, men jag mindes rummet som överbelamrat och smutsigt. Bortsett från några kartonger som stod i ett hörn längst in under snedtaket, fanns där ett skrivbord, en fåtölj, en säng och det låg en matta på golvet – precis som i vilket rum som helst.

Mamma satt i fönsternischen med benen uppdragna och den långa svansen lindad runt fötterna. I motljuset såg jag hur hennes öron var vinklade mot mig och att den silversvarta pälsen såg blank och nyputsad ut. Hon tittade på mig och fällde obekymrat ut sina sylvassa klor när hon spretade på tårna för att kunna slicka sina trampdynor. Jag bara stirrade på henne en lång stund, men hon tycktes vara helt upptagen med att tvätta sig. När hon var klar gäspade hon plötsligt och hoppade smidigt ner på golvet. Hon tryckte tungan mot insidan av underläppen, tittade i kors och sa med rösten full av skratt:

– Vadedemedäjdå?